

حل تمرین سری سوم منطق

گنایتی صورت

- 8 Let $\mathcal{A}(x_i)$ be a wf. of $\mathcal{L}$ in which x_i occurs free, and let x_j be a variable which does not occur free in $\mathcal{A}(x_i)$. Show that if x_j is free for x_i in $\mathcal{A}(x_i)$ then x_i is free for x_j in $\mathcal{A}(x_j)$. $\mathcal{A}(x_j)$ is the result of substituting x_j for every free occurrence of x_i in $\mathcal{A}(x_i)$.

برهان فلت. پس وجود دارد $\vdash$ $A(x_j) \rightarrow (\forall x_i) B(x_j)$ subformula به صورت

از طرفه چون x_j در $(\forall x_i) B(x_i)$ آزاد نیست پس این subformula در $A(x_i) \rightarrow B(x_i)$ به صورت

برده است. اما در این فرمول آزاد نیست پس باید با x_i در B عوض می شود و این تفاوت

است.

- 10 Repeat Exercise 6 for the following terms t .

- (a) x_2 .
- (b) x_3 .
- (c) $f_1^2(a_1, x_1)$.
- (d) $f_1^3(x_1, x_2, x_3)$.

$$((\underline{\forall x_2}) A_1^2(x_2, f_1^2(x_1, x_2)) \rightarrow A_1^1(x_1))$$

با متغیر x_2 موجود در طرف راست اگرچه

ندارد $\Leftarrow$ با طرف اگرچه داشته است.

همه آزاد هسته جن ایجاد نمایند

$$(\forall x_1)(\forall x_3)(A_1^1(x_3) \rightarrow A_1^1(x_1))$$

$\vdash$ f
ایجاد c, a !

$$(\forall x_2)A_1^3(x_1, f_1^1(x_1), x_2) \rightarrow (\forall x_3)A_1^1(f_1^2(x_1, x_3))$$

$\vdash$ f $\vdash$ f $\vdash$ f
ایجاد c !

---

12 Is there an interpretation (of an appropriate language $\mathcal{L}$) in which the wf.

$$(\forall x_1)(A_1^1(x_1) \rightarrow A_1^1(f_1^1(x_1)))$$

is interpreted by a statement which is false? If so, describe one in detail. If not, explain why not.

$$\mathcal{I} = (\Delta_{\mathcal{I}} = \mathbb{N}, \bar{a}_1, \bar{f}_1^1 : \bar{a}_1, A_1^1 : \langle a_1 \rangle)$$

: جمله برقرار

$\vdash$ f

$\vdash$ f $(\forall x_1)(x_1 < a_1 \rightarrow a_1 < a_1)$

---

15 In the interpretation described in Exercise 11, find valuations which satisfy and do not satisfy each of the following wfs.

- (a) $A_2^2(x_1, a_1)$. صحت
- (b) $A_2^2(f_1^2(x_1, x_2), x_1) \rightarrow A_2^2(a_1, f_1^2(x_1, x_2))$. صحت
- (c) $\sim A_2^2(x_1, f_1^2(x_1, f_1^2(x_1, x_2)))$. صحت
- (d) $(\forall x_1)A_2^2(f_1^2(x_1, x_2), x_3)$. صحت
- (e) $(\forall x_1)A_2^2(f_1^2(x_1, a_1), x_1) \rightarrow A_2^2(x_1, x_2)$.

$$(a) \quad x_1 < 0 \quad v(x_1) = -1 \quad v'(x_1) = 2$$

$$(b) \quad x_1 - x_r < x_1 \rightarrow 0 < x_1 - x_r$$

$$-x_r < 0 \rightarrow x_r < x_1 \quad v(x_1) = 2 \quad v(x_r) = 2$$

$$v'(x_1) = 1 \quad v'(x_r) = 2$$

$$(c) \quad n_1 > (n_1 - (n_1 - n_r)) \quad v(n_1) = 2 \quad v(n_r) = 2$$

$$n_1 > n_r \quad v'(n_1) = 2 \quad v'(n_r) = 2$$

$$(d) \quad \forall x_1 \quad ((x_1 - x_r) < x_r) \quad v'(n_1) = 2 \quad v'(n_r) = 1 \quad v'(x_r) = 2$$

$$\forall x_1 \quad (x_1 < n_r + x_r)$$

۳ ای دلخواه مدار که در این wf صدق کند. علاوه بر "۲" و "۱" هم از زیر باشند

$$v''(n_1) = v(x_r) + v(n_r) \Rightarrow \text{در } d \text{ صدق نمایند}$$

$$(e) \quad (\forall x_1 \quad (x_1 - 0) < x_1) \rightarrow x_1 < x_r \quad v(x_1) = 1 \quad v(n_r) = 2$$

۴ ای دلخواه مدار که در این wf صدق نکند. چون به دفعه هر ۲ در $n_1 < x_1$ صدق نمایند.

17 Which of the following closed wfs. are true in the interpretation of Exercise 11, and which are false?

- (a) $(\forall x_1)A_2^2(f_1^2(a_1, x_1), a_1)$.
- (b) $(\forall x_1)(\forall x_2)(\sim A_2^2(f_1^2(x_1, x_2), x_1))$.
- (c) $(\forall x_1)(\forall x_2)(\forall x_3)(A_2^2(x_1, x_2) \rightarrow A_2^2(f_1^2(x_1, x_3), f_1^2(x_2, x_3)))$.
- (d) $(\forall x_1)(\exists x_2)A_2^2(x_1, f_1^2(x_1, x_2), x_2))$.

(a) $\forall x_1 \quad (a - x_1) < 0 \quad \nu(n_1) = -1 \quad \text{نامنفی است. برازش}$

(b) $\forall n_1 \quad \forall n_2 \quad (n_1 - x_2) > n_1 \quad n_2 < 0 \quad \nu(n_2) = 1 \quad \text{نامنفی است. برازش}$

(c) $\forall n_1 \quad \forall n_2 \quad \forall n_3 \quad (n_1 < n_2 \rightarrow (n_1 - x_3) < (n_2 - x_3))$
 $n_1 < n_2 \quad A \rightarrow A \quad \text{برهان است. برهان}$

(d) $\forall x_1 \quad \exists x_2 \quad x_1 < (x_1 - x_2) - x_2 \quad 0 < -2x_2 \quad \nu(n_2) = -1 \quad \text{نامنفی است. برهان}$

---

19 Show that each of the following wfs. is logically valid.

- (a) $((\exists x_1)(\forall x_2)A_1^2(x_1, x_2) \rightarrow (\forall x_2)(\exists x_1)A_1^2(x_1, x_2))$.

فرض کنیم I نامنفی است و هر دلخواه از آن باشد. تابعی که در آن صدق می‌کند.

برهان خلف. فرض کنیم $\neg \forall x_1 \exists x_2 A_1^2(x_1, x_2)$ در عین این صدق نکند. ایس فحبی اول دلخواه:

وجود دارد v_1 که $\neg$ -همایز باشد و در $A_i^1(n_1, n_2)$ صدق نماید. سپس هر v_2

که $\neg$ -همایز باشد و در $A_i^1(n_1, n_2)$ صدق نماید.

از طرفی چون v_2 در نسبت دوم صدق نماید لذا:

وجود دارد v'_1 که $\neg$ -همایز باشد و در $A_i^1(n_1, n_2)$ صدق نماید. سپس وجود شرط v'_2 که

$\neg v_2(n_1) = v'_1(n_1)$ که $A_i^1(n_1, n_2)$ صدق نماید. اما طبق قبل وجود دارد

و تواریخ دو $v'_2(n_2) = v'_1(x_2)$ و v'_2 در $A_i^1(n_1, n_2)$ صدق نماید و این تناقض است.

$$(b) \quad (\forall x_1) A_i^1(x_1) \rightarrow ((\forall x_1) A_i^1(x_1) \rightarrow (\forall x_2) A_i^1(x_2)).$$

B

برهان ظلت. فرض کنیم v در $\forall x_1 A_i^1(x_1)$ صدق نماید هر v' که $\neg$ -همایز باشد و در

در B صدق نماید. سپس v متنه $\forall x_2 A_i^1(x_2)$ را در v'' که $\neg$ -همایز باشد و وجود دارد

$(\neg \forall x_2 A_i^1(v''(x_2)))$ صدق نماید. سپس v'' که $\neg$ -همایز باشد و در

الآن تواریخ دو $v'(n_1) = v''(n_2)$ و v' که $\neg$ -همایز باشد و طبق قبل،

$A_i^1(v'(n_1)) = A_i^1(v''(n_2))$ برقرار است و این تناقض است.

(c) $(\forall x_1)(\mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B}) \rightarrow ((\forall x_1)\mathcal{A} \rightarrow (\forall x_1)\mathcal{B})$, for any wfs. $\mathcal{A}$ and $\mathcal{B}$.

برهان فلت. فرض کنیم $\exists$ در $\forall x_1 \mathcal{A} \text{ صدق کند}$. یعنی هر τ که $\neg\text{-همارز}\tau$ باشد، در

$\forall x_1 \mathcal{A} \text{ صدق کند}$. هر τ که $\neg\text{-همارز}\tau$ باشد $\mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B}$ صدق کند.

$\exists$ در $\forall x_1 \mathcal{B} \text{ صدق کند}$. یعنی وجود دارد τ'' که $\neg\text{-همارز}\tau''$ باشد

و τ'' در $\mathcal{B}$ صدق نکند. اما چون $\tau'' \neg\text{-همارز}\tau''$ باشد، در $\mathcal{A}$ صدق نکند سی طبق

$\forall x_1 \mathcal{A} \rightarrow \mathcal{B}$ بینز صدق می‌کند و این تناقض است.

(d) $((\forall x_1)(\forall x_2)\mathcal{A} \rightarrow (\forall x_2)(\forall x_1)\mathcal{A})$, for any wf. $\mathcal{A}$.

برهان فلت. فرض کنیم $\exists$ در $\forall x_1 \forall x_2 \mathcal{A} \text{ صدق کند}$. سی هر τ که $\neg\text{-همارز}\tau$ باشد، در

$\forall x_2 \mathcal{A} \text{ صدق کند}$. یعنی هر τ که $\neg\text{-همارز}\tau$ باشد، در $\mathcal{A}$ صدق کند.

آنکنون فرض کنیم $\exists$ در $\forall x_1 \forall x_2 \mathcal{A} \text{ صدق نکند}$. یعنی وجود دارد τ_1 که $\neg\text{-همارز}\tau_1$ باشد

و τ_1 در $\mathcal{A}$ صدق نمی‌کند. یعنی وجود دارد τ_2 که $\neg\text{-همارز}\tau_2$ باشد، در $\mathcal{A}$ صدق نمی‌کند.

$v'' \not\models v''(n_2) = v_1(n_2)$, $\vdash v' \wedge v'(n_1) = v_2(n_1)$ هم ارز باشد.

- هم ارز باشد. طبق قبل، $v'' \models A$ صدق می‌کند و این تناقض است.

- 21 Show that, if t is a term which is free for x_i in the wf. $\mathcal{A}(x_i)$, then the wf. $(\mathcal{A}(t) \rightarrow (\exists x_i)\mathcal{A}(x_i))$ is a logically valid wf.

برهان خلاصه. فرض کنیم t در $A(n_i)$ صدق نکند. آن‌ها وجود ندارد.

که ن-هم ارز باشد و در $A(n_i)$ صدق کند. آن‌ها مقادیری ن-هم ارز باشند.

در $v' \models (\mathcal{A}(t) \rightarrow (\exists x_i)\mathcal{A}(x_i))$ است تعریف می‌شود. با معرفت سوال، طبق قضیه ۳.۲۳،

$A(n_i)$ صدق می‌کند و این تناقض است.

- 22 Show that none of the following wfs. is logically valid.

- (a) $(\forall x_1)(\exists x_2)A_1^2(x_1, x_2) \rightarrow (\exists x_2)(\forall x_1)A_1^2(x_1, x_2)$.
- (b) $(\forall x_1)(\forall x_2)(A_1^2(x_1, x_2) \rightarrow A_1^2(x_2, x_1))$.
- (c) $(\forall x_1)((\sim A_1^1(x_1)) \rightarrow (\sim A_1^1(a_1)))$.
- (d) $((\forall x_1)A_1^2(x_1, x_1) \rightarrow (\exists x_2)(\forall x_1)A_1^2(x_1, x_2))$.

(a) $I = (\Delta = \mathbb{N}, A_i^r : <)$ تالی بازای هیچ ۲ بجزءی نیست حوت

$v(n_2) + 1 \not\leq v(n_1) \Leftrightarrow v'(n_1) = v(n_r) + 1 \leq v(n_s)$ هم ارز باشد.

(b) $I = (\Delta = \mathbb{N}, A_i^r : <)$ $v(n_1) = 1$ $v(n_r) = 2$

$$(c) \quad I = (\Delta = \mathbb{N}, A_1^i(n) : n = a_1, a_1 = \circ) \quad v(n_1) = 1$$

$$(d) \quad I = (\Delta = \mathbb{N}, A_1^i : =) \quad \text{کسی - ای ای ای همچو ۳ برقرار نیست چون هواره مقدار رم} \\ v(n_1) \neq v(n_2) \quad \text{ا - هماره بی ۳ صورت نباشد}$$

- 23 Let $\mathcal{A}(x_i)$ be a wf. of $\mathcal{L}$ in which x_i appears free and let t be a term which is free for x_i in $\mathcal{A}(x_i)$. Suppose that v is a valuation such that $v(t) = v(x_i)$. Show that v satisfies $\mathcal{A}(t)$ if and only if v satisfies $\mathcal{A}(x_i)$.

پون v i -هماره با خودش است، $v(+)=v(x_i)$ با صورت سوال، طبق قضیه v

$$\frac{\forall n \ A(n_i)}{\forall n \ A(t)} \Leftrightarrow \frac{\forall n \ \text{میشه}}{\forall n \ A(+)} \quad \text{۳.۲۳}$$

پرسش ۱. آیا دو گواهی $(\forall x(G(x)) \vee \forall x(F(x)))$ و $\forall x(G(x) \vee F(x))$ با هم معادل هستند؟ برای پاسخ خود یک مثال در زبان فارسی بیاورید.

$$\forall n \ G(n) \vee \forall n F(n) \rightarrow \forall n (G(n) \vee F(n)) \quad \text{ب طور که}$$

است ای عکس آن ضیر.

مثلاً اگر کسی بر از ω ای سفید بایم، داشت بایم، ω را "اگر ω سفید بایم،
که از هر دو زیر خداکل کسی ω موجود است
" میگوییم" و F مباراً سفید توانست ω نادرست است و

$$\text{مثلاً } \forall n (\ F(n) \vee G(n)) \quad \text{نادرست} \quad \forall n F(n)$$

پرسش ۲. فرض کنید $\mathcal{L}$ زبان مرتبه‌ی اولی است که شامل متغیر، رابطه‌ها، سورها، ثابت c_1 ، تابع f_1^2 و محمول A_1^2 است. فرمول زیر در این زبان را درنظر بگیرید.

$$\forall x \forall y (A_1^2(f_1^2(x, y), c_1) \rightarrow A_1^2(x, y))$$

تعابرهای I و I' از زبان $\mathcal{L}$ را چنان تعریف کنید که تعابیر فرمول فوق در I درست و در I' نادرست باشد.

$$I = (D = \mathbb{Z}, A_i^r = , f_i^r = -, c_1 = 0)$$

$$\forall n \forall y (n - y = 0 \rightarrow n = y)$$

$$I' = (D = \mathbb{Z}, A_i^r = , f_i^r = +, c_1 = 0)$$

$$\text{مثلاً: از ای } \forall n \forall y (n + y = 0 \rightarrow n = y) \text{ برقرار نیست.}$$

پرسش ۳. فرض کنید که v یک تابع مقداردهی و I یک تعابیر دلخواه برای زبان $\mathcal{L}$ است. بررسی کنید که v در فرمول زیر صدق می‌کند یا خیر.

$$\forall x (A_1^2(x, y) \rightarrow A_1^2(x, y))$$

این فرمول ه منطقاً معبر است.

برهان خلف. فرض کنیم مکعب I و ۳ از آن مربجود باشند که در نرسول بالا صدق نکنند. بنابراین دو بوردارد

۲ - همان راسته دو در $A_1^3(n, y) \rightarrow A_1^3(n, y)$ صدق نخواهد. اما مقدم در تالی هر دو تریک

هستند و حملن نیستند در که صدق نکنند.